

'Reichsbürger'-beweging explosief gegroeid

[Achtergrond](#) - 7 december 2022 - Auteurs: Wiebke Pittlik, Paul Kerssemakers

De Duitse politie heeft woensdagochtend een grootschalige antiterreuroperatie uitgevoerd. Een gewapende groep van rond de vijftig zogenoemde *Reichsbürger* en *Querdenker* (coronademonstranten) had volgens de politie plannen om een staatsgreep te plegen en de Bondsdag te bestormen. In elf deelstaten werden op meer dan 130 locaties huiszoekingen gedaan. Aan de operatie werkten 3000 politiemensen mee.

Duitse media spreken van een van de grootste antiterreuroperaties in de Duitse geschiedenis. Het onderzoek richt zich op meer dan 50 verdachten die sinds vorig jaar november een gewapende aanval op de Rijksdag, het Duitse parlamentsgebouw, plannen. Ook wilden ze de stroomvoorziening uitschakelen om burgeroorlog-achtige omstandigheden te creëren en de bondsregering afzetten om zelf de macht over te nemen.

Er zouden al mensen klaar hebben gestaan om ministersposten over te nemen, meldde de procureur-generaal bij het federale gerechtshof, Peter Frank, in een [persconferentie](#). De groep is volgens hem verdeeld in een politieke tak, de 'Rat', en een militaire tak, die een schaduwleger moest vormen, bestaande uit lokale groepen die de samenzweerders 'Heimatschutzkompanien' noemden.

Onder de gearresteerden is Birgit Malsack-Winkemann, tot vorig jaar AfD-Bondsdaglid en sindsdien rechter in Berlijn. De Berlijnse senaat heeft geprobeerd haar uit haar functie te zetten, maar verloor de juridische procedure. De vrouw heeft volgens Duitse media een wapenvergunning. Ook had ze als oud-Bondsdaglid toegang tot de Bondsdag. Ze zou aanhanger van complottheorieën zijn met een hang naar [Qanon](#). De Taz publiceerde woensdag een [profiel van Birgit Malsack-Winkemann](#)

Een deel van de verdachten heeft in het verleden in het leger gewerkt, wat de groep extra gevaarlijk maakt. Woensdag zijn 25 verdachten opgepakt, onder wie ook een verdachte in Italië en een verdachte in Oostenrijk. Alle aangehouden verdachten zijn Duits, met uitzondering van de Russische Vitalia B., aldus een woordvoerder. Opvallend is dat de meeste verdachten ver boven de veertig zijn,

wat atypisch is voor een terroristische organisatie. Justitie denkt dat nog meer aanhoudingen zullen volgen nu het onderzoek in volle gang is. In tientallen panden zijn wapens in beslag genomen.

Centraal in de groep die de aanslag plande, is volgens procureur-generaal Frank de 71-jarige Heinrich XIII. Prinz Reuß, nazaat van een oud vorstenhuis uit Thüringen. Hij is onder meer vastgoedadviseur in Frankfurt am Main en komt er sinds enkele jaren openlijk voor uit dat hij de Rijksburgerbeweging aanhangt. Op zijn jachtslot in Thüringen zouden de leden van de groep regelmatig zijn samengekomen. Reuß stond volgens Frank aan het hoofd van het schaduwkabinet dat de groep klaar had staan. Ook hij is woensdag gearresteerd.

Aan het hoofd van de militaire tak stond volgens de procureur-generaal de 69-jarige oud-militair Rüdiger von P. Hij wordt samen met Heinrich XIII. Prinz Reuß als aanstichter gezien. Von P. had had een 'staf' om zich heen verzameld van ongeveer acht mensen. De groep probeerde volgens justitie in het leger en bij de politie mensen te rekruteren voor het schaduwleger.

Reichsbürger

De *Reichsbürger* - ook wel bekend als *Angehörige des Freistaates Preußen*, *Selbstverwalter* of *Germaniten* - vormen een heterogene groep. De beweging ontstond in de jaren tachtig en is in de laatste jaren enorm gegroeid, van rond tienduizend aanhangers in 2016 tot ongeveer 21.000 in 2021, volgens veiligheidsdienst Verfassungsschutz. Sinds 2016 houdt de dienst de beweging in de gaten. Ongeveer 2100 van de *Reichsbürger* en *Selbstverwalter* schatte de Verfassungsschutz vorig jaar in als 'op geweld gericht'; ze hebben eerder geweld gebruikt of vallen op door dreigementen, geweldsverheerlijking of gewelddadige ideologie. In 2021 hebben Rijksburgers 184 geweldsdelicten gepleegd, blijkt uit de [cijfers van de veiligheidsdienst](#).

Reichsbürger bestrijden de legitimiteit van de Bondsrepubliek. Velen van hen erkennen in plaats daarvan het Duitse Rijk zoals dat in 1871 ontstond, al hangen sommigen andere varianten aan. Ze vinden dat het huidige democratische bestel na de Tweede Wereldoorlog door de geallieerde bezettingsmachten is opgedrongen, aldus de [Bundeszentrale für Politische Bildung](#) (BpB).

Omdat de 'Rijksburgers' menen dat de Bondsrepubliek niet legitiem is, vinden ze dat ook haar wetten niet geldig zijn. Zo accepteren veel *Reichsbürger* bijvoorbeeld de autoriteit van officiële instanties zoals de politie niet, houden ze zich niet aan verkeersregels en willen ze geen belasting betalen. Sommigen weigeren hun kinderen naar school te sturen of bestoken overheidsdiensten met

bezwaarschriften.

De veiligheidsdienst beschrijft in haar jaarlijkse rapportage dat *Reichsbürger* vaak in de problemen komen omdat ze bijvoorbeeld geen belastingen betalen. Schulden stapelen zich op en mensen raken soms verstrikt in criminele activiteiten. De affiniteit met wapens kan voor gevaarlijke situaties zorgen als de autoriteiten op de stoep staan.

Rechtsextremisme

Vaak worden *Reichsbürger* in verband gebracht met rechtsextremisme vanwege hun vaak antisemitische en anti-autoritaire houding. Een deel van de *Reichsbürger* wordt regelmatig gesignaleerd bij protesten van rechts-extremistische bewegingen. Sommigen zijn inderdaad overtuigd neonazi en ontkennen de Holocaust, anderen hangen bijvoorbeeld esoterisch gedachtegoed aan of willen een Duits Rijk met een koning, aldus de BpB. Wat ze gemeen hebben is de afwijzing van de Bondsrepubliek Duitsland en haar rechtsorde.

De veiligheidsdienst Verfassungsschutz schat ongeveer 5 procent van de beweging, 1150 personen, in als rechtsextremist. Tijdens de coronapandemie vond het gedachtegoed van de *Reichsbürger* een podium bij de demonstraties tegen de coronamaatregelen. De beweging groeide sterk.

Sommige *Reichsbürger* zijn overtuigd neonazi, anderen hangen esoterisch gedachtegoed aan of willen een Duits Rijk met een koning. Een bekende *Reichsbürger* en voordener van de beweging is voormalig RAF-terrorist [Horst Mahler](#). Hij is inmiddels 86, verstokt antisemitisch, en moest zich onlangs voor de rechter verantwoorden voor opruiing. Ook zanger Xavier Naidoo sympathiseerde met de ideeën van de *Reichsbürgerbewegung*. Op de dag van de Duitse eenheid in 2014 trad hij tijdens een bijeenkomst van de *Reichsbürger* in Berlijn op, wat hem op veel kritiek kwam te staan. Hij werd een boegbeeld voor de complotbeweging tijdens de coronapandemie. Dit voorjaar [betuigde hij spijt](#) in een video en zei tot inkeer te zijn gekomen.

In maart 2020 verbood toenmalig minister van Binnenlandse Zaken Horst Seehofer de Rijksburger-groepering 'Geeinte deutsche Völker und Stämme' en de onderafdeling 'Osnabrücker Landmark', omdat die groep antisemitisch en racistisch is. Deze groep bestond volgens de veiligheidsdiensten uit 120 tot 140 leden. Twee maanden later deed de politie invallen in 25 woningen in Hessen en Baden-Württemberg en hield 31 verdachten aan die volgens de politie bij de groeperingen 'Republik Baden', 'Freier Volksstaat Württemberg' en de koepelorganisatie 'Staatenbund Deutsches Reich' hoorden.

Op 30 augustus 2020 liep een demonstratie tegen de coronamaatregelen in Berlijn uit de hand. Het protest was georganiseerd door de coronaprotestbeweging Initiative Querdenken 71, maar rechtsextremisten en Rijksburgers sloten zich erbij aan en bestormden de trappen van de Rijksdag, waar het Duitse parlement vergadert. De beelden van *Reichsflaggen* (vlaggen van het keizerrijk) op de trappen van de Rijksdag zorgden voor veel verontwaardiging. Naar aanleiding van dit incident in 2020 werden begin dit jaar de veiligheidsmaatregelen in het parlamentsgebouw al aangescherpt, vertelt Bondsdag-voorzitter Bärbel Bas (SPD) vrijdag in een interview met [Tagesthemen](#). Sindsdien moeten ook oud-Bondsdagleden door de veiligheidscontrole heen. Daardoor zou het volgens Bas "onmogelijk zijn geweest om met wapens de Bondsdag in te komen".

Na meerdere zware geweldsincidenten probeert de overheid de leden van de beweging de wapens af te nemen. Sinds in 2020 de nieuwe wapenwet van kracht werd, mogen wapenvergunningen worden ingetrokken of geweigerd als iemand Rijksburger is. Volgens de Verfassungsschutz is in de afgelopen jaren van meer dan duizend *Reichsbürger* en *Selbstverwalter* de wapenvergunning ingetrokken.

Minister van Binnenlandse Zaken Nancy Faeser (SPD) benadrukte woensdag in een reactie op de arrestaties dat de Duitse rechtsstaat sterk is. "We zullen ons keihard tegen de vijanden van de democratie verdedigen." Hoe ver gevorderd de aanslagplannen waren, moet verder onderzoek uitwijzen, aldus Faeser. Maar, zo zei de minister, het onderzoek naar de groep tot nu toe "toont de afgrond van een terroristische bedreiging van het Rijksburgermilieu."

Maatregelen die de politiek wil nemen zijn onder meer striktere screening van politiemensen en militairen, de mogelijkheid om mensen die de grondwet afwijzen (*Verfassungssfeinde*), te ontslaan uit overheidsdienst en een betere beveiliging van de Bondsdag.

Correctie: In een eerdere versie meldden we dat de beweging in 2016 enkele honderden aanhangers had, dat moet 10.000 zijn. Bron: [Jaaroverzicht Verfassungsschutz 2016](#)

Luister ook naar onze [podcast Achtung! Duitse updates](#) over de Reichsbürger van 16 december 2022:

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/artikel/52382/reichsburger-beweging-explosief-gegroeid>